

Весна Цаџић,

Савезно министарство привреде и унутрашње трговине

Антимонополска комисија

*Виши саветник - руководилац Групе за нормативно-правне,
управне и опште послове, Београд*

UDK 339.9:332.1

Учествовање Антимонополске комисије у Регионалној иницијативи Пакта за стабилност "Политика и право конкуренције у земљама југоисточне Европе"

Резиме

Учествовањем у програму Регионалне иницијативе OECD-а под називом "Политика и право конкуренције у земљама југоисточне Европе" уочен је значај израђивања свесни о конкуренцији у јавности.

Применом антимонополског закона Антимонополска комисија је у току свога рада и праћења одговарајућих прописа земаља у транзицији увидела потребу за његовом изменом. Овоме је допринела и наша обавеза да у процесу асоцијације и стабилизације са Европском унијом ускладимо прописе у области конкуренције.

Код измене закона прво ће се имати у виду организовање независног тела за заштити конкуренције. Посебно је значајно и увођење још једног правила за заштити конкуренције, а то је контрола концентрација, тј. мерџера.

Одржавање преглед сасијанка Регионалне иницијативе у Београду од 25. до 27. марта 2002. године ће допринети демонстрацији међународне подршке политички конкуренције у СР Југославији.

Кључне речи: Антимонополска комисија, иницијатива, конкуренција

Увод

Антимонополски закон је донет 1996. године ("Службени лист СРЈ", бр. 29/96) у циљу утврђивања радњи и аката привредних субјеката којима се злоупотребом монополског, односно доминантног положаја и закључивањем монополистичких споразума нарушава конкуренција и изазивају поремећаји на јединственом тржишту, као и мера за њихово спречавање и отклањање.

Уредбом Савезне владе о образовању Антимонополске комисије ("Службени лист СРЈ", бр. 44/97 и 67/00) конституисана је Антимонополска комисија као колегијални орган управе у саставу Савезног министарства привреде и унутрашње трговине, а састоји се од председника и шест чланова које поставља и разрешава Савезна влада.

Комисија обавља послове који се односе на праћење, утврђивање и анализирање пословања предузећа и других правних лица која имају монополски, односно доминантан положај на тржишту, утврђивање тог положаја; утврђивање постојања монополистичког споразума, праћење и анализирање споразума о удруживању или оснивању гранских или других облика удруживања, предузимање мера ради спречавања злоупотребе монополског, односно доминантног положаја и закључивање монополистичког споразума, као и предузимање других мера утврђених савезним законом.

I Програм Регионалне Иницијативе

Почетком јуна 2001. године Антимонополска комисија је добила позив да учествује у Регионалној иницијативи Пакта за стабилност југоисточне Европе, под називом „Политика и право конкуренције у југоисточној Европи“. Програм ове иницијативе је организован и финансиран од стране Организације за економску сарадњу и развој (ОЕСД) и суорганизатора, антимонополских власти Словеније, Македоније и Бугарске.

Дугорочни циљеви Регионалне Иницијативе су:

- активна и ефикасна примена правила конкуренције;
- улога антимонополских власти као иницијатора реформи усмерених на смањивање утицаја државе на ограничавање конкуренције, са циљем стварања конкурентних тржишта;
- повезивање антимонополских власти у региону.

Средњорочни циљеви су:

- идентификовање главних сметњи за развој конкурентних тржишта, тј. фактора који ограничавају конкуренцију;
- проналажење и идентификовање одговарајућих средстава и правних лекова за борбу против ограничења конкуренције;
- поседовање плана активности за имплементацију тих средстава.

Предвиђено је да се програм одвија у две фазе, са трајањем до 2005. године. Прва фаза ће се реализовати до краја 2002. године, а подразумева уводни саста-

нак, још три састанка и мисију ОЕСД-а, тј. посету експерата свакој земљи у циљу сачињавања извештаја "Политика развоја конкурентског права" и прављење *web-site*-а "Конкуренција у земљама југоисточне Европе" који је требало да буде готов до децембра 2001. године.

Поред оваквог начина рада, ОЕСД је предвидео да се обука службеника за рад у Антимонополској комисији врши путем семинара. Први такав семинар организовао је Уред за заштиту конкуренције Словеније и одржан је 22. и 23. октобра 2001. године у Љубљани. То је била прилика да четири службеника комисије одслушају предавање на тему „Увођење заштите конкуренције“ (законски оквир, изградња институције за заштиту конкуренција и примена конкурентског права).

У организацији Канцеларије за привредну конкуренцију Републике Мађарске и Министарства привреде и Федералне трговинске комисије САД-а одржан је семинар у Будимпешти јануара 2002. године на тему "Вештине истраживања у случајевима картела".

Такође су представници Антимонополске комисије присуствовали семинару одржаном у Лондону у јануару 2002. године, на тему "Политика конкуренције у земљама југоисточне Европе" у организацији енглеског Одељења за трговину и индустрију, тј. Уреда за слободну трговину.

Сваке године у марту се одржава двонедељни семинар у Бечу у организацији ОЕСД-а на тему "Политика конкуренције", где се по принципу радионице решавају конкретни случајеви. Предложено је да два службеника Антимонополске комисије узму учешће на овом семинару који ће се одржати од 4. до 15.3.2002. године.

Уводни сасијанак Регионалне иницијативе је одржан 20. јуна 2001. године у Љубљани, а учесници су били представници углавном тела за заштиту конкуренције следећих земаља: Албаније, Босне и Херцеговине, Бугарске, Румуније, Хрватске, Македоније и Југославије, укључујући републике Србију и Црну Гору. Том приликом су размењене уопштене информације о постојању закона који регулише питање заштите конкуренције и органа надлежног за његову примену, те самог значаја питања конкуренције.

Осим Босне и Херцеговине све поменуте земље имају антимонополски закон и монополску власт у форми савета, уреда, комисије или одељења. Иако се тек од 1995. године у југоисточној Европи кренуло са доношењем закона за заштиту конкуренције као и организовањем тела за заштиту конкуренције, Бугарска, Румунија и Хрватска имају веома напредне законе за заштиту конкуренције рађене по узору на немачки закон, али се и даље усавршавају. Најчешће су тела за заштиту конкуренције независна, тј. нису владин орган, па директоре тела за заштиту конкуренције поставља Скупштина и једино њој одговарају за свој рад. Одлуке ових тела су коначне, а жалбе се подносе директно суду.

Македонија, међутим, има сличан начин организовања монополске власти као и наша земља. Наиме, у саставу су министарства привреде, директора поставља влада, а на одлуке монополске власти жалба се упућује министарству привреде.

Албанија има Одељење за заштиту конкуренције у саставу министарства привреде.

Босна и Херцеговина је у фази усвајања антимонополског закона.

Први сасијанак Регионалне иницијативе одржан је 1., 2. и 3. октобра 2001. године у Букурешту на тему "Отварање тржишта за конкуренцију". Задатак за сваку земљу учесницу је био да припреми извештај о стању и проблемима на отварању тржишта, тј. да идентификује главне сметње за развој конкурентног тржишта, односно фактора који ограничавају конкуренцију, посебно у секторима где не постоји конкуренција као што су енергетика, телекомуникације и финансијски сектор. Извештај наше комисије се ослањао на зацртане економске реформе које привреду воде ка либерализацији и то првенствено цена и спољнотрговинског промета, а затим и ка приватизацији као једним од начина за отварање тржишта за конкуренцију, идентификујући проблеме који се при томе јављају код увођења конкуренције.

Идеја OECD-а је у старту била да се, не улазећи у политичке проблеме СР Југославије што се тиче статуса Републике Црне Горе, укључе представници република Црне Горе и Србије у рад Регионалне иницијативе. Тако је на овом састанку представник владе Црне Горе изразио спремност владе Републике Црне Горе да питање заштите конкуренције регулише самостално и презентирао је нацрт антимонополског закона. Због тога је у генералној дискусији констатовано постојање два тржишта, а једног савезног закона који уређује јединствено тржиште. Поједини експерти OECD-а и Европске комисије су се интересовали када ће антимонополски закон бити промењен, тј. усклађен са правом Европске уније и по чијем узору ће бити рађен. У мају 2001. године од стране Савезног министарства привреде и унутрашње трговине формирана је радна група за измену антимонополског закона. Представник Антимонополске комисије као члан ове радне групе, имајући у виду развој конкурентског права у земљама југоисточне Европе, презентирао је радној групи сугестије за измену антимонополског закона. Своју помоћ код измене овог закона и његовог усаглашавања са правом Европске уније понудила је организација „Америчка агенција за међународни развој“ (USAID), тако што њихов стручњак треба да учествује у измени закона.

Закони за заштиту конкуренције земаља учесница ове иницијативе регулишу питање злоупотребе доминантног положаја, забрану постојања рестриктивних споразума и картела као и забрану концентрација као једну од могућности овладавања тржиштем, за разлику од нашег који се не бави питањем концентрација (мерцера). У ствари и антимонополски закон има одредбу која обавезује удружења да своје споразуме о удруживању доставе комисији у року од 15 дана од њиховог потписивања, али без утврђених критеријума за удруживање. Сматрало се међутим, да сама комисија треба да усвоји критеријуме за удруживање. Овако значајан критеријум би ипак морао имати законску снагу. Један од битних критеријума за удруживање је, у највећем броју земаља, приход остварен од стране предузећа која желе да се удруже у години која претходи години удруживања. Свака земља у

закону за заштиту конкуренције одређује укупан износ до којег приходи предузећа која желе да се удруже могу да дођу да би удруживање било дозвољено.

У смислу приближавања праву Европске уније, другачије се мора решити питање организације и надлежности комисије у смислу њене самосталности. Такође, измене постојећег закона осим питања концентрација треба да обухвате и следеће:

- обезбеђивање коначности одлука Антимонополске комисије;
- прецизирање овлашћења службеника и чланова Антимонополске комисије;
- уграђивање у закон критеријума за утврђивање тржишне доминације привредног субјекта;
- прецизирање изузећа од примене закона, како индивидуалних тако и блок изузећа;
- утврђивање обавезе достављања података у вези са испитиваним случајем, како од стране учесника у поступку тако и од стране државних органа, који могу дати податке и информације значајне за решење управне ствари;

Други сасијанак Регионалне иницијативе одржан је у Софији 19. и 20. новембра 2001. године. На овом састанку су расправљана два извештаја - стање и проблеми код предузимања акција против неконкурентног понашања, а обухватао је средства за борбу против неконкурентног понашања, тј. правна средства која нуди закон у циљу спречавања и ограничавања конкуренције на тржишту и Радни план на отварању тржишта за конкуренцију.

Трећи сасијанак Регионалне иницијативе ће се одржати у Београду од 25. до 27. марта 2002. године под називом „Установљавање институције за заштиту конкуренције и обезбеђивање фонда за међународну сарадњу у циљу изградње подршке конкурентске политике у СР Југославији“. Тема трећег састанка треба да буду опет два извештаја. Први је план активности - побољшање правних средстава у борби против неконкурентног понашања. Други је „Извештај о стању и проблемима у изграђивању институције за заштиту конкуренције и сарадње“. Трећи састанак ће се у оквиру другог извештаја бавити организационим питањима и питањем надлежности тела за заштиту конкуренције. Посебна пажња ће бити дата могућем преклапању надлежности или конфликтима између тела за заштиту конкуренције и других владиних институција. Ту се посебно мисли на однос комисије са институцијама које су одговорне за заштиту потрошача, слободну трговину, контролу државне помоћи, регулацију сектора (енергија, комуникација и финансијски сектор), приватизацију и приближавање прописима Европске уније.

Друга тема за разматрање на трећем састанку је како би могла да функционише међународна сарадња у региону југоисточних земаља. Неформална сарадња између агенција за конкуренцију нордијских земаља развија се од 1970. године и може да послужи као пример. Такође, напредак развоја website-а на који су упућене земље југоисточне Европе у области конкуренције ће послужити као база података и правних средстава на пољу међународне регионалне сарадње.

У договору са организационим партнерима (Словенија, Македонија и Бугарска) и самом комисијом, те другим учесницима ове иницијативе (биће позвани посебно представници република Србије и Црне Горе) трећи састанак ће бити проширен на отворену полудневну седницу за приватни сектор, друге владине агенције, медије итд. у циљу демонстрирања међународне подршке конкуренције. Оваква једна отворена седница ће такође понудити прилику да сумира искуства са претходних састанака и да разради конкретне активности комисије и очекиване резултате.

(чланак примљен 25. II 2002.)

Vesna Džagić,
Federal Ministry for Economy and Inland Trade
Anti-monopoly Commission
Higher Counsellor and Administrator of Group for Regulation, Belgrade

The Participation of Anti-monopoly Commission in the Regional Initiative of the Pact for Stability "Competition Policy and Law in South-East European Countries"

Summary

The importance of creation the public consciousness about competition was noticed by participating in the OECD's Regional Initiative Program called "Competition Policy and Law in the South-East European Countries". In the process of enforcement of the Anti-monopoly Act, the Anti-monopoly Commission has noticed the need for its amending. It has been realized especially by comparison the FRY Anti-monopoly Act with similar provisions in countries in transition. The main aim of amending the Act is creation an independent body for protection of competition. It is also important the introduction a set of rules about merger control, as another means for protection of competition. The third meeting of Regional Initiative in Belgrade from 23 to 27 March 2002 will contribute to expression of international support to competition policy in FR Yugoslavia.

Key words: Competition; Anti-monopoly Act; Anti-monopoly Commission